

менник збагачує твір елементами, не притаманними поетиці цього жанру, зокрема дидактизмом (осмислюється потреба правильної розстановки пріоритетів), філософічністю (порушується проблема сенсу життя, онтологічних ціннісних орієнтирів).

Ігор Стамбол

(Київ)

<https://orcid.org/0000-0002-3099-3862>

МАЛОВІДОМІ ПЕРЕКЛАДИ НОВЕЛИ ІВАНА ЛИПИ «МОРЕ РОЗ'ЄДНАЛО»

Діяльність Івана Липи переважно оцінюється крізь призму його політичних та громадських досягнень, що позначається на сприйнятті його творчого доробку лише як додатку до основної праці. Але, як і в багатьох подібних випадках, впродовж попередніх етапів, ще за життя діяча, його літературна діяльність сприймалася інакше. Свідченням про це є два переклади новели Тарасівця на чеську та польську мови.

Одну з перших згадок про переклад новели І. Липи «Море роз'єднало» можна знайти у джерелознавчому нарисі В. Качкана⁵³⁶. Але автор не вказав, коли і в якому виданні побачили світ ці переклади, та хто виступив у ролі перекладачів. Саме цю інформацію ми і спробуємо висвітлити у даній статті. Адже переклад на іншу мову та публікація за кордоном – явища непересічні і для біографії самого письменника, і для літературного життя колоніального на той час народу.

Вперше цей твір вийшов друком у 1900 р. в «Літературно-науковому віснику» і став одним з перших прозових творів Івана Липи, які він наважився друкувати. До того часу з художніх творів надрукував лише казку, притчу та вірші⁵³⁷. Тема новели у чомусь біографічна, адже дія відбувається на Півдні України (згадується Таврія та Одеса), а з іншого боку – змальовується складна доля бідного й малограмотного українського селянина та його поневіряння у Російській імперії. Центральним персонажем твору є в'язень, закутий у кайдани, якого розпитує про його долю наратор. На поневіряння його підштовхнула власна сестра, яка за бажанням втримати «батьківське добро», завадила брату одружитися і почати власне сімейне життя.

Бурлакуючи, герой потрапив аж до Москви, де в нього вкрали паспорт місцеві шахраї. Без грошей і паспорта потрапив до поліції, але найбільший страх для нього не тюрма, а повернутися бідним та обідраним додому. Тому, коли його, як «бродягу»

536 Качкан В. Посланник на ниву слова (Іван Липа в освітленні нових історичних джерел та матеріалів) // Народознавчі зошити. 2010. № 1-2. С. 182-202.

537 Стамбол І. Іван Львович Липа в українському національному русі: лікар, письменник, тарасівець : монографія / ред., авт. передм. В. М. Хмарський; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Київ; Одеса, 2017. С. 286.

заслали до Сибіру, то навіть зрадів, а далі затужив за батьківщиною. Він втік з Сибіру та повернувшись до рідного села, дізнався, що злодії, що вкрали його паспорт, здійснили грабіж і за його паспортом вже відбувся суд над іншою людиною. Чинovníки не особливо розібралися та й знову заслали «бродягу» до Сибіру. Після того, він вже десяток разів тікав. Втративши надію і здоров'я, мріяв лише про те, аби у «рідному краї умерти», але востаннє тікаючи до дому, ледь-ледь не дістався до рідного села. На заваді став панич, перед яким «бродяга» не встиг скинути шапку. Тож знову потрапив до в'язниці і був етапований до Сибіру, де вже «доведеться держати на грудях своїх чужу холодну землю...». Фінал новели – класичний – із несподіваною розв'язкою⁵³⁸. Появу такого твору на іншомовному ринку можна вважати цілком виправданою, адже він демонструє основні проблеми українського суспільства та містить значне різноманіття художніх образів.

Розшукати чеський переклад стало можливим завдяки виданню, що стосується українсько-чеської літературної співпраці та є свідченням дійсно значного зацікавлення чеських дослідників та перекладачів минулого століття, що втілилося у сотнях статей та виданих перекладів. Чеський переклад «Море роз'єднало» («Mořese rozdělilo») було опубліковано у багатотомному виданні «1000 nejkrásnějších novell 1000 světových spisovatelů» у 1911 р.⁵³⁹. Головним редактором цієї добірки був Франтішек Секаніна (1875-1958) – чеський письменник, викладач літератури, перекладач з французької мови та літературний критик. За спогадом Ярослава Гашека, Секаніна був дуже поблажливим критиком, бо писав лише позитивні рецензії. Видавцем антології виступив відомий празький видавець Йозеф Велімек.

У першому томі зазначалося, що редакція збиратиме цікаві та літературно цінні оповідання та новели, що будуть презентувати як класичну західну літературу, так і східні й, особливо, слов'янські літератури. І дійсно до збірки увійшли визнані автори зокрема, В. Скотт, К. Гамсун, А. Пушкін, О. Вайлд, С. Чех, Ф. Достоєвський, В. Гюго, і дещо менш відомі на сьогодні, які, проте, були і є органічною частиною своїх національних літератур. Вже саме залучення до такої добірки свідчить про визнання тексту Івана Липи репрезентативним і певною мірою наближає його літературну творчість до вказаних класиків. Серед інших українських письменників, твори яких також побачили світ серед «Тисячі найкращих новел» варто згадати М. Гоголя, І. Франка, І. Потапенка. Напевно, були й інші, але не всі томи антології доступні в бібліотеках, а зведеного переліку перекладених авторів розшукати не вдалося. Формат видання антології був популярний, недорогий, тому розійшовся по багатьох приватних книгозбірнях, про що свідчить присутність окремих томів у великій кількості на сучасних електронних майданчиках для торгівлі антикварними книгами.

538 Липа І. Море роз'єднало // Липа І. *Війна, смерть і любов / упор. Ю. Винничук*. Львів: Априорі, 2018. С. 85-96.

539 Lupa I. Mořese rozdělilo / přel. K. Handzel // 1000 nejkrásnějších novell 1000 světových spisovatelů. Praha, [1911], sv. 52. S. 59 – 74.

Нічого поки неможливо сказати про характер перекладу, адже том, у якому вміщено новелу Івана Липи, наявний лише в бібліотеці Академії наук Чеської Республіки, але наразі рахується, як «тимчасово недоступний». Відомо, що переклад здійснив чеський письменник, публіцист та перекладач Карел Гандзель. Він перекладав з болгарської, польської, білоруської й української багатьох сучасних йому авторів та навіть сам упорядкував збірку перекладених українських новел.

Інший переклад, вийшов раніше у польськомовній збірці «Młoda Ukraina» у 1908 р. у Варшаві⁵⁴⁰. Упорядником і перекладачем цієї збірки був Владислав Оркан (справжнє – Францішек Смячак, 1875-1930) – польський письменник, учасник мистецького руху «Молода Польща»⁵⁴¹. Відзначився у польській літературі, насамперед, творами із селянськими та гірськими мотивами. Вочевидь, через це зацікавився схожими темами і з української літератури. Відомо, що він товаришував з Б. Лепким, який жив і навчався у Кракові, В. Стефаником та багатьма іншими українцями⁵⁴². Такі кола і спонукали польського письменника до популяризації української літератури серед свого народу.

Про етапи роботи над книгою відомо з листів Б. Лепкого до В. Оркана. Зокрема, стає зрозуміло, що основну роботу виконував саме українець: він зібрав матеріали, перекладав тексти, що були, за модою того часу рясно пересипані діалектами, написав характеристики усіх співавторів, виконав силуетки до видання, врешті, був посередником між авторами «Молодої України»⁵⁴³.

Невідомо коли познайомився І. Липа з Б. Лепким і чим керувався останній при виборі текстів. Можливо, те, що його новела потрапила до польського збірника і стало початком для знайомства. Їхні зв'язки не обмежилися лише «Молодою Україною», адже згодом і сам Тарасівець сприяв створенню краківськими українцями альманаху «За красою», що збирали на пошану О. Кобилянської⁵⁴⁴. Пізніше І. Липа, вже виступаючи в ролі редактора альманаху «Багаття», залучив до нього Б. Лепкого та ще одного «краків'яка» О. Луцького, а згодом, дорогою до Відня, сам гостював у краківських земляків⁵⁴⁵.

Рукопис з передмовою В. Оркана був готовий на кінець травня 1902 р. Невідо-

540 Lupa I. Morze rozdzieliło / przel. W. Orkan // Młoda Ukraina. Warszawa, 1908. S. 121-134.

541 Білик, Н. Роль Богдана Лепкого у поглибленні інтеграції України в світовий культурний процес // Україна–Європа–Світ : зб. наук. праць / гол. ред. Л. М. Алексієвець; ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль: ТНПУ, 2008. Вип. 1. С. 108-118.

542 Ganushchak J. Młoda Polska I Młod(sz)a Ukraina. Twórczość przekładowa i działalność popularyzatorska Władysława Orkana w perspektywie postkolonialnej // Przekładaniec. 2016. № 33. S. 127–139.

543 Білик Н. Роль Богдана Лепкого та його творчості в українському національному відродженні (кінець XIX - початок XX ст.). Тернопіль: Джура, 1999. С. 157.

544 Листування Івана Липи (1892–1922) / упор. Ігор Стамбол. Київ: «Темпора», 2020. С. 389.

545 Стамбол І. Іван Львович Липа в українському національному русі: лікар, письменник, тарасівець / ред., авт. передм. В. М. Хмарський; НАНУ України, НБУ ім. В. І. Вернадського, ОНУ ім. І. І. Мечникова. Київ; Одеса, 2017. С. 60.

мо з яких причин, але у доступних примірниках збірника немає передмови редактора. За твердженням дослідниці Н. Білик, видання відклалося на п'ять років через загострення українсько-польських взаємин⁵⁴⁶. В. Оркан у 1907 р. знайшов видавництво, але вбивство намісника Галичини графа А. Потоцького затримало вихід книги ще на певний час.

До збірки перекладених новел «Młoda Ukraina» загалом увійшли твори 14 авторів, серед яких: І. Франко, О. Кобилянська, М. Черемшина, В. Стефаник, П. Мирний, А. Крушельницький, Н. Кобринська, Б. Лепкий, О. Маковей. Поява збірки у 1908 р. викликала певний резонанс у польській та українській пресі. Багато тогочасних часописів відгукнулися прихильними рецензіями на книгу перекладів, яку одноставно було визнано «ластівкою, що віщує весну культурного зближення двох братніх слов'янських народів»⁵⁴⁷.

Надруковано збірку було у видавництві Габріеля Центнершвера (1841 – 1917) «і компанії». Видавець мав єврейське походження і, водночас, належав до відомого роду інтелектуалів: батько Якуб – математик і педагог, а син Мечислав – став відомим у Польщі хіміком. Також Г. Центнершвер відомий як один із співзасновників Публічної бібліотеки у Варшаві⁵⁴⁸. Книги видавництва продавалися у власні книгарні на вул. Маршалковській. У тій же збірці новел «Молода Україна» вміщено цілий перелік книг видавництва, зокрема твори плеяди «Молода Польща», Ф. Ніцше тощо.

Щодо якості самого перекладу, то його аналіз більш доречний для філологів-компаративістів. Але цікавою та ззовні помітною особливістю тексту є наявність приміток. Зокрема, перекладач, залишив у тексті характерні для російського і підросійського суспільства слова «бродяга», «тайга», «чалдон» (корінний житель Сибіру) та інші.

Підсумовуючи, варто відзначити, що новела І. Липи «Море роз'єднало» отримала можливість для поширення серед інших народів, на відміну від його інших творів. Її публікація у чеській антології поставила автора на один рівень із видатними класиками світової літератури. Однією з причин цього було те, що сам текст становить значну мистецьку та ідейну цінність: змальовує Південь України та важку долю українця в умовах імперії і є досить реалістичним, на відміну від подальших символістських текстів Тарасівця. Водночас, публікація перекладів припала на досить успішний у творчості та громадській роботі період життя І. Липи, що свідчить про його перебування в когорті помітних діячів національної культури, а значить можливість виступити в ролі її репрезентанта назовні. Проте, в подальшому подібна ситуація не повторювалася, хоча, вочевидь, ще чимало творів діяча могло б презентувати українську мистецьку дійсність за кордоном.

546 Білик Н. Роль Богдана Лепкого та його творчості в українському національному відродженні (кінець XIX - початок XX ст.). Тернопіль: Джура, 1999. С. 157.

547 Там само. С. 158.

548 Żebrowski R. Centnerszwer Gabriel // Polski Słownik Judaistyczny. https://www.jhi.pl/psj/Centnerszwer_Gabriel

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ІМЕНІ ІВАНА ТА ЮРІЯ ЛИП
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «ПРИЗНАЧЕННЯ» ІМЕНІ ЮРІЯ ЛИПИ

ДЕСЯТИ ЛИПІВСЬКІ ЧИТАННЯ

ПАМ'ЯТІ ЛІКАРІВ, ПИСЬМЕННИКІВ,
ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ
ІВАНА ЛИПИ (1865-1923) ТА ЮРІЯ ЛИПИ (1900-1944)

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(м. Івано-Франківськ, 24-25 вересня 2020 р.)

Івано-Франківськ
ІФНМУ
2020

УДК 929Липа(477)

Д26

Організаційний комітет

М. М. Рожко, голова комітету, доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, ректор ІФНМУ;

Г. М. Мельничук, заступник голови комітету, доктор медичних наук, професор, завідувачка кафедри дитячої стоматології ІФНМУ;

Г. О. Шипка, президент Благодійного Фонду «Призначення» імені Юрія Липи, завідувачка клініки очних хвороб «Світлість»;

Г. О. Дольник, голова правління Благодійного Фонду імені Івана та Юрія Лип;

С. В. Кучеренко, заступник голови правління Благодійного Фонду імені Івана та Юрія Лип.

Десяті Липівські читання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 вересня 2020 р.) / ред. – упоряд. С. Кучеренко. Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2020. – 208 с.

Видання присвячене українським письменникам, лікарям, громадсько-політичним діячам Івану Львовичу Липі (1865–1923) та Юрію Івановичу Липі (1900–1944). Збірник містить доповіді та повідомлення істориків, філософів, політологів, літературознавців, краєзнавців та педагогів про життєвий шлях і творчу спадщину, час і оточення батька і сина Лип.

Матеріали друкуються у незначній редакції упорядника.

За зміст матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ІФНМУ заборонено

© ІФНМУ, 2020

© БФ імені Івана та Юрія Лип, 2020

© Автори матеріалів, 2020

ЗМІСТ

ЛІКАРІ – ПИСЬМЕННИКИ

Світлана Кучеренко (<i>Одеса</i>) ЛІКАРІ-ПИСЬМЕННИКИ В ЖИТТІ Й ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ ЛИПИ	7
<u>Юрій Липа</u> МИХАЙЛО ВАСИЛЬЧЕНКО-НАДЛИМАНСЬКИЙ (некролог).....	15
<u>Юрій Липа</u> ЯРОСЛАВ ОКУНЕВСЬКИЙ (пропам'ятна згадка).....	16
Олександр Кіцера (<i>Львів</i>) ЮРІЙ ЛИПА – ЛІКАР	17
Мар'яна Комариця (<i>Львів</i>) СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ: НА ШЛЯХУ ДО ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ	22
Андрій Сова (<i>Львів</i>) «В ЗДОРОВОМУ ТІЛІ – ЗДОРОВА ДУША!»: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ПРОФЕСОРА ТІЛОВИХОВАННЯ СТЕПАНА ГАЙДУЧКА (з нагоди 130-річчя від дня народження)	28
Ореста Ремешило-Рибчинська, Гордій Рибчинський (<i>Львів</i>) РОГНІДА СЕНДЕЦЬКА – ЛІКАР-ОНКОЛОГ, ЗАСНОВНИЦЯ ЛІКАРСЬКОГО КЛУБУ ІМЕНІ ЮРІЯ ЛИПИ У ЛЬВОВІ	36
Маргарита Шевернога (<i>Київ</i>) ВІТАЛІЙ МАТЕУШ: ПИСЬМЕННИК, КРИТИК, ФАРМАЦЕВТ	40
Тетяна Подкупко (<i>Одеса</i>) АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРІЯ ЛИПИ «ЛІКИ ПІД НОГАМИ»	44

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО. КРАЄЗНАВСТВО. БІБЛІОГРАФІЯ. ІСТОРІОГРАФІЯ

Євген Луньо (<i>Яворів</i>) ЛІКУВАЛЬНА ПРАКТИКА ЮРІЯ ЛИПИ В НАРОДНО-ОПОВІДНІЙ ТРАДИЦІЇ	48
ПОДВИЖНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛИПОЗНАВЦЯ ПЕТРА КІНДРАТОВИЧА (на матеріалах Наталії Коваль-Кіндратович)	69
<u>Петро Кіндратович</u> ПОВСТАНСЬКІ ЛІКАРІ ТА ШПИТАЛІ НА ЯВОРІВЩИНІ	74
Юрій Волощак (<i>Львів</i>) ТИ СТАЛА ОБІК АНГЕЛА (до 110-річчя від дня народження Галини Липи-Захаряевич)	76
Степан Кобута, Лариса Кобута (<i>Івано-Франківськ</i>) ПРИКАРПАТТЯ І ПРИКАРПАТЦІ У ЖИТТІ ІВАНА ТА ЮРІЯ ЛИПІВ: ШТРИХИ ДО БІОГРАФІЙ ДІЯЧІВ	80

Олександр Музичко (<i>Одеса</i>) ВНЕСОК ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ІНТЕЛІГЕНТІВ У КУЛЬТУРНИЙ ПРОЦЕС В ОДЕСІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХ СТОЛІТТЯ	85
Юрій Кучеренко (<i>Одеса</i>) ЧАСОПИС «ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ» ПРО ЮРІЯ ЛИПУ	90
Катерина Петриченко (<i>Київ</i>) ЮРІЙ ЛИПА В УКРАЇНСЬКІЙ ЗАРУБІЖНІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ (за матеріалами відділу зарубіжної україніки НБУВ)	96
Юлія Секунова (<i>Київ</i>) ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЕВА БИКОВСЬКОГО У КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (до 125-річчя з дня народження)	100
Світлана Кучеренко (<i>Одеса</i>) «ЛИПЯНА» ЛЕВА БИКОВСЬКОГО ЧЕКАЄ ПЕРШОДРУКУ	104
Тарас Максим'юк (<i>Одеса</i>) ВІТАЛІЙ БОРОВИК, МИКОЛА БАЙЗДРЕНКО, МИХАЙЛО БАЗЬКЕВИЧ, ІВАН ЛИПА – ЗАСНОВНИКИ «БРАТЕРСТВА ТАРАСІВЦІВ»	111
<u>Віталій Боровик</u> АВТОБІОГРАФІЯ	113
Олександр Шишко (<i>Одеса</i>) ІВАН ЛИПА – МІНІСТР КУЛЬТВІВ (джерелознавчий аспект)	116
Наталія Семергей (<i>Полтава</i>) ІВАН ЛИПА У РЕЛІГІЙНОМУ ВИМІРІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ (історіографічний огляд)	121
Василь Вельможко (<i>Одеса</i>) ІВАН ЛИПА ТА РЕВОЛЮЦІОНЕР І ВЧЕНИЙ ОЛЕКСАНДР КОВАЛЕНКО	124

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. МОВОЗНАВСТВО

Галина Райбедюк (<i>Ізмаїл</i>) «СПАЛИТИСЯ В БЕЗУПИННІМ ЖИТТЮ...»: ПАСІОНАРНА СВІДОМІСТЬ ЮРІЯ ЛИПИ	129
Алла Погорєлова (<i>Ізмаїл</i>) КОНЦЕПТ «ДУША» В САКРАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ ПОЕЗІЇ ЮРІЯ ЛИПИ	133
Галина Школа (<i>Київ</i>) АСПЕКТИ ТЕКСТОВОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ТВОРАХ ЮРІЯ ЛИПИ	138
Ольга Зубко (<i>Вінниця</i>) «МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА» У ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ ЛИПИ (на прикладі новели «Табір»)	145
Світлана Киричук (<i>Калинівка</i>) ЕСТЕТИЧНІ КОНЦЕПТИ У ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ ЛИПИ	149

Галина Соколовська (<i>Одеса</i>)	
МАЛОВІДОМІ ПРОЗОВІ ПЕРЕКЛАДИ ЮРІЯ ЛИПИ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ 1920 РОКУ (Поль Верлен «Спогади вдівця», 1886)	151
<i>Юрій Липа</i>	
МАЛЯРІЯ. МОЯ ДОЧКА	156
Віра Музика (<i>Одеса</i>)	
КОМПОЗИЦІЙНА ТА СМИСЛОВА РОЛЬ ВСТАВНИХ НОВЕЛ В ОПОВІДАННІ ІВАНА ЛИПИ «ЧУЖА ЖІНКА»	157
Олена Шестель (<i>Черкаси</i>)	
ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОФЕСІЇ ТА СВИТОГЛЯДУ ЛІКАРЯ У ПОВІСТІ ІВАНА ЛИПИ «НОВІ ХРЕСТИ»	162
Валентина Школа (<i>Бердянськ</i>)	
СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ КАЗКИ ІВАНА ЛИПИ «БЛИЗНЯТА»	166
Ігор Стамбол (<i>Київ</i>)	
МАЛОВІДОМІ ПЕРЕКЛАДИ НОВЕЛИ ІВАНА ЛИПИ «МОРЕ РОЗ'ЄДНАЛО» ...	169

ГЕОПОЛІТИКА. ІСТОРІОСОФІЯ. ФІЛОСОФІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ. ІСТОРІЯ

Володимир Баран (<i>Надрічне</i>)	
НОВІТНІ ТРАКТУВАННЯ КНИГИ ЮРІЯ ЛИПИ «РОЗПОДІЛ РОСІЇ»	173
Юрій Олійник (<i>Київ</i>)	
ГЕОПОЛІТИЧНІ ВІЗІЇ ЮРІЯ ЛИПИ В КОНТЕКСТІ ПОПЕРЕДНИКІВ ТА ВПЛИВУ НА СУЧАСНІСТЬ	178
Ігор Вдовичин (<i>Львів</i>)	
ЮРІЙ ЛИПА ПРО ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ	181
Ірина Грабовська (<i>Київ</i>)	
РОЗДУМИ ЮРІЯ ЛИПИ ПРО ДОЛЮ КИСВА (на прикладі статті «Київ – вічне місто»)	185
Олександр Кіцера (<i>Львів</i>)	
ЮРІЙ ЛИПА І АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ – РЕЧНИКИ ЦЕРКОВНОЇ ЄДНОСТІ УКРАЇНИ	189
Володимир Сабадуха (<i>Івано-Франківськ</i>)	
ОСОБИСТІТЬ ЯК ПЕРВОНАЧАЛО НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ПЕРСОНАЛІЗМУ	193
Наталія Гончаренко (<i>Полтава</i>)	
МОРАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЮРІЯ ЛИПИ	199
Сергій Дяжур (<i>Київ</i>)	
ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СОЮЗ (1920) ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ЮРІЯ ЛИПИ	202